

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om arbetslösas studier och rätt till utkomstskydd för arbetslösa

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om arbetslösas studier och rätt till utkomstskydd för arbetslösa (RP 176/2022 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 70/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Timo Meling, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Eero Janhonen, arbets- och näringsministeriet
- ledande expert Zane Balode, Nylands arbets- och näringsbyrå
- specialsakkunnig Mikko Mähönen, Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning
- sysselsättningsdirektör Regina Saari, Tammerfors stad
- chefsjurist Marlo Puro, Helsingfors stad
- specialsakkunnig Samuli Maxenius, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- undervisnings- och kulturministeriet
- Folkpensionsanstalten
- Norra Österbottens arbets- och näringsbyrå
- Helsingfors universitet
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- STTK rf
- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Företagarna i Finland rf

Betänkande AjUB 18/2022 rd

- Finlands Folkhögskolförening rf
- Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
- Servicefacket PAM rf
- Finlands Kommunförbund
- Työttömien Keskusjärjestö ry.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen.

Enligt propositionen ska de arbetslösas möjligheter att bedriva deltidstudier vid sidan av jobbsökning utan att förlora arbetslöshetsförmånen förbättras genom ändringar i bestämmelserna om studier i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Avvägningen om studierna ska betraktas som heltidsstudier eller deltidstudier ska i fortsättningen göras utifrån studiernas omfattning endast i fråga om vissa särskilt fastställda studier. Andra än särskilt fastställda studier inverkar inte på den arbetssökandes rätt att beviljas arbetslöshetsförmåner. Dessutom föreslås det att kortvariga studier vid öppna högskolan och studier som genomförs som en del av sysselsättningsfrämjande service inte ska påverka rätten till arbetslöshetsförmåner.

På motsvarande sätt som för närvarande ska det kunna visas att vilka studier som helst utgör deltidstudier på basis av minst sex månaders stadigvarande tid i arbete eller företagsverksamhet under studietiden. Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska dessutom studier som inletts under ett anställningsförhållande inte utgöra något hinder för erhållande av arbetslöshetsförmån, om arbetslösheten beror på något som inte är beroende av den arbetssökande.

Propositionens målsättning är dessutom att öka sysselsättningen med cirka 1 100 personer. För att målet ska nås föreslås att den sänkta skyldighet att söka arbete som för närvarande gäller arbetssökande som deltar i frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån och som beräknas fortgå längre än en månad begränsas till att gälla endast sådana deltagare i frivilliga studier som efter grundskolan eller gymnasiet inte har slutfört sådan utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter. Andra deltagare i frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån och som beräknas fortgå längre än en månad omfattas i regel av full jobbsökningsskyldighet och för dem ordnas det samtal om jobbsökning med tre månaders mellanrum.

Propositionen hänför sig till det i regeringen Marins regeringsprogram inskrivna målet att höja sysselsättningsgraden samt till målet att förbättra de arbetslösas möjligheter att studera på deltid vid sidan om jobbsökning.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2023.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår ändringar i hur studier påverkar arbetssökandens rätt till utkomstskydd för arbetslösa. Dessutom föreslås det ändringar i jobbsökningsskyldigheten för de arbetssökande som bedriver frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån samt i den serviceprocess som erbjuds som stöd för jobbsökningen.

Syftet med propositionen är att förbättra arbetslösas möjligheter att studera vid sidan om jobbsökning utan att arbetslöshetsförmånerna går förlorade och att förtydliga hur studier påverkar rätten till arbetslöshetsförmån. Propositionen syftar till att stärka sysselsättningen med cirka 1 100 sysselsatta.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker därför lagförslaget utan ändringar.

Studiernas inverkan på rätten till arbetslöshetsförmån

Enligt propositionen ska avvägningen om studierna betraktas som heltidsstudier eller deltidstudier göras utifrån studiernas omfattning endast i fråga om vissa särskilt fastställda studier. Studier som betraktas som heltidsstudier på basis av examensinriktning ska enligt förslaget anges i lagen om utkomstskydd för arbetslösa huvudsakligen på samma sätt som för närvarande. Under heltidsstudier har arbetssökande på motsvarande sätt som för närvarande inte rätt till arbetslöshetsförmån.

Andra studier än de som räknas upp i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inverkar enligt propositionen inte på den arbetssökandes rätt till arbetslöshetsförmån. Sådana studier är till exempel olika kortvariga kurser och utbildningar, behörighetsutbildningar samt studier vid medborgarinstitut. Dessutom inverkar korta studier som pågår högst tre månader vid en öppen högskola och studier som ordnas som en del av sysselsättningsfrämjande service inte på rätten till arbetslöshetsförmån.

Det är enligt propositionen möjligt att visa att vilka studier som helst utgör deltidstudier på basis av minst sex månaders stadigvarande tid i arbete eller företagsverksamhet under studietiden. Detta motsvarar i huvudsak nuvarande tillämpningspraxis. Dessutom utgör studier som inletts under ett anställningsförhållande inget hinder för att få arbetslöshetsförmån, om arbetslösheten beror på permittering eller uppsägning av ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet konstaterar att de föreslagna ändringarna förbättrar arbetslösas möjligheter att studera på deltid vid sidan av jobbsökningen utan att förlora arbetslöshetsförmånen. Utskottet tillstyrker de föreslagna ändringarna.

Betänkande AjUB 18/2022 rd

Serviceprocess och jobbsökningsskyldighet under tiden för frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån

Det föreslås i propositionen att den kvantitativt sänkta jobbsökningsskyldighet som för närvarande gäller arbetssökande som uppskattningsvis under en dryg månad deltar i frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån avgränsas till att gälla endast sådana arbetssökande som deltar i frivilliga studier och som efter grundskolan eller gymnasiet inte har slutfört sådan utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter. Andra än ovan avsedda arbetssökande som saknar utbildning och som bedriver frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån kommer genom förslaget att i regel omfattas av full jobbsökningsskyldighet och erbjudas intensifierat stöd för jobbsökningen.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 70/2022 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet bedömt denna förändring mot grundlagens 6 och 19 §. Grundlagsutskottet konstaterar att den föreslagna regleringen inte strider mot bestämmelserna om jämlikhet i 6 § i grundlagen och inte är problematisk i förhållande till rätten till social trygghet enligt 19 § i grundlagen. Grundlagsutskottet fäster dock allmänt uppmärksamhet vid de arbetslösas ställning och de komplicerade bestämmelserna om deras rättigheter och skyldigheter och hänvisar i det sammanhanget till ett tidigare utlåtande (GrUU 44/2021 rd).

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet hänvisar i fråga om regleringens komplexitet till ett uttalande som godkänts utifrån utskottets tidigare betänkande AjUB 17/2021 rd (RP 167/2021 rd) och enligt vilket riksdagen förutsatte att regeringen vidtar åtgärder för att göra bestämmelserna om arbetskraftsservice och utkomstskydd för arbetslösa mer förutsägbara och begripliga samt ger en rapport om detta till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet före utgången av 2023. Enligt uppgift från arbets- och näringsministeriet är avsikten att utredningsarbetet ska inledas i början av 2023.

Finansieringsprincipen

Det anslagsbehov som föranleds arbets- och näringsbyråerna samt de kommuner som deltar i kommunförsöket som gäller främjande av sysselsättningen och som föranleds av den ändring som föreslås i serviceprocessen för arbetssökande täcks delvis genom interna anslagsöverföringar inom förvaltningsområdet. På grund av den övergångsbestämmelse som föreslås i propositionen tillgodoses resursbehovet inte i sin helhet från och med ikraftträdandet av de föreslagna ändringarna, utan antalet samtal om jobbsökning ökar småningom. Behovet av annan tilläggsfinansiering bedöms enligt propositionen senare utifrån erfarenheterna av genomförandet.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om propositionen lyft fram att när det föreskrivs om kommunernas uppgifter i enlighet med finansieringsprincipen ska det ses till att kommunerna har faktiska förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter. Enligt grundlagsutskottet ska statsrådet följa kostnadseffekterna av den föreslagna regleringen och vid behov vidta de åtgärder som genomförandet av finansieringsprincipen förutsätter.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet instämmer i grundlagsutskottets åsikt och betonar att man noggrant måste ge akt på de förändringar som regleringen medför i antalet samtal om jobbsök-

Betänkande AjUB 18/2022 rd

ning och således konsekvenserna för resurserna för serviceprocessen för arbetssökande som studerar på eget initiativ med arbetslöshetsförmån.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1—3 i proposition RP 176/2022 rd utan ändringar.

Helsingfors 1.12.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Aino-Kaisa Pekonen vänst
vice ordförande Katja Taimela sd
medlem Kim Berg sd
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Atte Kaleva saml
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Markus Lohi cent
medlem Niina Malm sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Anders Norrback sv
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Ruut Sjöblom saml.

Sekreterare var

plenarråd Miika Suves.